

Sameskolstyrelsen
Box 155
962 24 JOKKMOKK

Sameskolstyrelsens årsredovisning 2002

Rikskontrollverket (RRV) har granskat Sameskolstyrelsens (SamS) årsredovisning, beslutad 2003-02-20, och underliggande redovisning för räkenskapsåret 2002. Syftet har varit att bedöma om redovisningen är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt granska om ledningens förvaltning står i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter och särskilda regeringsbeslut.

RRV har avgivit revisionsberättelse med invändning och vill fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående.

RRV önskar svar senast 2003-04-25 om vilka åtgärder SamS vidtagit eller kommer att vidta med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

1. Sammanfattande bedömning

SamS årsredovisning innehåller väsentliga brister gällande myndighetens resultatredovisning. Som en följd av att intäkter och kostnader inte har fördelats på myndighetens verksamhetsgrenar på sådant sätt som regelverket kräver, blir den ekonomiska informationen i resultatredovisningen missvisande. Kostnaden per elev i sameskola och kostnaderna för förskole- och fritidshemsverksamheten är redovisade med för låga belopp.

Årsredovisningens finansiella delar innehåller ett flertal outredda differenser. Differenserna är väl kända av myndigheten. Vissa felaktigheter har förekommit i flera år utan att åtgärder har vidtagits.

Myndighetens ledning ansvarar för att verksamheten bedrivs effektivt och författningsenligt. I ansvaret ingår att regeringen får en tillförlitlig återrapportering av verksamheten i årsredovisningen samt att myndighetens organisation och rutiner är utformade så att god intern kontroll kan upprätthållas.

RRV bedömer att det finns ett behov av att myndighetens ledning ser över myndighetens organisation med avseende på såväl dimensionering som kompetens, i syfte att förbättra intern styrning och kontroll.

2. Den ekonomiska informationen i resultatredovisningen är missvisande

RRV påpekade¹ redan efter granskning av 2001 års årsredovisning att det fanns ett antal brister i myndighetens sätt att redovisa intäkter och kostnader per verksamhetsgren. Samma brister föreligger i 2002 års årsredovisning, trots att SamS i sitt svar på RRV:s revisionspromemoria angav att bristerna skulle åtgärdas "till årsredovisningen 2002".

Enligt förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) 3 kap. 2 § ska myndigheterna i resultatredovisningen fördela totala kostnader och andra intäkter än intäkter av anslag i enlighet med den indelning för återrapportering som regeringen angett. För SamS innebär detta att fördelningen ska göras på de fyra verksamhetsgrenarna undervisning, boende och service, läromedel respektive information. Fördelningen framgår av tabell 1 i resultatredovisningen.

Enligt FÅB² ska även den information som lämnas i resultatredovisningen vara avstämningsbar mot den finansiella informationen. SamS resultatredovisning uppfyller inte detta krav för närvarande.

2.1 Samtliga kostnader har inte fördelats per verksamhetsgren

En brist i SamS sätt att fördela intäkter och kostnader är, att vissa indirekta kostnader inte fördelas på de olika verksamhetsgrenarna utan redovisas separat. För år 2002 innebär detta att 15 % av de totala kostnaderna dvs. 6 mnkr inte har fördelats. En effekt av SamS sätt att presentera informationen i tabell 1 är, att det är omöjligt för läsaren av årsredovisningen att få kunskap om den totala kostnaden för respektive verksamhetsgren.

SamS har dock fördelat andra indirekta kostnader per verksamhetsgren, men dessa ingår i det belopp som redovisas under rubriken direkta kostnader.

Ytterligare en felkälla är att redovisade kostnader har reducerats med avgifts- och bidragsintäkter. Detta framgår av not 2 till tabell 1 i årsredovisningen. Största enskilda intäkten som minskat redovisade kostnader är intäkter för förskoleklassen.

RRV har beräknat direkta, indirekta och totala kostnaderna per verksamhetsgren i syfte att kunna bedöma dessa i förhållande till den information som SamS lämnat i årsredovisningen. De två verksamhetsgrenarna *Undervisning* respektive *Boende och service* är väsentligt större än de övriga två verksamhetsgrenarna. Verksamhetsgrenen *Undervisning* utgör enskilt mer än hälften av verksamheten. Det är därför naturligt att det för dessa två verk-

¹ Revisionspromemoria RRV dnr: 30-2001-0453

² ESV:s föreskrifter till FÅB 3 kap. 2 §

samhetsgrenar blir relativt stora skillnader i kostnadsutfall, när samtliga kostnader fördelats på verksamhetsgrenar.

(Mnkr)	Verksamhetsgren Undervisning	Verksamhetsgren Boende och service
Direkta och vissa indirekta kostnader enligt SamS årsredovisning tabell 1	17	6
Totala kostnader enligt RRV:s beräkning	20	9
Skillnad i mnkr	3	3
Skillnad i %	18 %	50 %

Tabell 1

Ytterligare en konsekvens av att samtliga indirekta kostnader inte har fördelats ut per verksamhetsgren är, att flera av de nyckeltal som SamS också redovisar i årsredovisningen har beräknats på felaktiga grunder. Ett exempel på detta är uppgiften om styckkostnaden per elev, vilket redovisas i årsredovisningens tabell 2. Se vidare avsnitt 2.3 nedan.

2.2 Stor del av verksamheten redovisas enbart netto i sammanställningen

En stor del av den verksamhet som SamS bedriver redovisas inte under någon av de fyra verksamhetsgrenarna. Detta gäller förskole- och fritidshemsverksamheten, vars direkta kostnader³ enligt RRV:s beräkningar uppgår till ca 6 mnkr, vilket motsvarar ca 16 % av myndighetens totala kostnader. Dessutom gäller det sådan projektverksamhet som är finansierad med bidrag.

Istället har SamS valt att i tabell 1 enbart redovisa nettoresultatet av denna verksamhet. Underskottet för verksamheten redovisas på en separat rad i sammanställningen. Underskottsbeloppet är dessutom felaktigt, eftersom SamS i sin beräkning inte har belastat förskole- och fritidshemsverksamheten med några indirekta kostnader för t.ex. verksledning och/eller administration.

Sams uppgift⁴ om att verksamheten är avgiftsfinansierad *med full kostnads-täckning* är därmed felaktig. Se vidare avsnitt 2.4 nedan.

³ Sams redovisar intäkter och direkta kostnader för förskole- och fritidshemsverksamheten i tabell 3 i årsredovisningen.

⁴ S. 5, 2:a stycket

2.3 Styckkostnaden per elev i undervisningen är väsentligt för låg

Det belopp som SamS i tabell 2 redovisar som styckkostnaden per elev är enligt RRV:s beräkningar väsentligt för lågt. Skälen till detta är att den kostnad som divideras med elevantalet är för lågt beräknad. I kostnaden ingår enbart direkta kostnader och vissa indirekta kostnader för undervisningen. Se avsnitt 2.1 ovan. Kostnaderna har dessutom reducerats med intäkter av avgifter för förskoleklassen, vilket också framgår av SamS kommentar till tabell 2. RRV bedömer att de totala kostnaderna av dessa skäl är ca 3 mnkr för låga.

RRV:s beräkning visar därför att den styckkostnad per elev som Sams redovisar (92 tkr) sannolikt uppgår till enbart ca 70 % av den totala kostnaden (131 tkr) per elev.

Effekten av den felaktiga beräkningen är att läsaren inte kan göra en korrekt jämförelse med styckkostnaden per elev för andra skolhuvudmän. Som en jämförelse redovisas nedan kostnaden per elev i grundskolan för några av de kommuner där SamS bedriver verksamhet.

Kommun	Kostnad per elev och läsår (kr)
Jokkmokk	61.000
Gällivare	63.800
Kiruna	71.600

Tabell 2

Källa: Statens skolverk, augusti 2002

Den högre kostnaden per elev i Sameskolan förklaras sannolikt av det låga antalet elever totalt och det låga antalet elever per grupp jämfört med i den kommunala skolan, men RRV har inte gjort någon djupare analys av skillnaden.

Som ytterligare jämförelse kan nämnas att den interkommunala ersättning per elev och termin som SamS uppbär för statens räkning under 2002 uppgick till 53 tkr per elev och läsår.

Trots bristerna i beräkning, är de uppgifter som SamS lämnar om styckkostnaden per elev ändå användbara som jämförelse med varandra över tiden. Eftersom beräkningsmetoden är oförändrad under den tidsperiod som redovisas i årsredovisningen, utgör förändringen av styckkostnaden ett mått på hur utvecklingen för viss del av undervisningskostnaderna har varit.

2.4 Förskole- och fritidshemsverksamheten har inte belastats med indirekta kostnader

I tabell 3 i årsredovisningen lämnar SamS uppgift om intäkter och kostnader för förskole- och fritidshemsverksamheten. Som RRV i avsnitt 2.2 ovan har

konstaterat, har SamS inte belastat förskole- och fritidshemsverksamheten med indirekta kostnader av t.ex. myndighetsgemensam karaktär.

En effekt av att förskole- och fritidshemsverksamheten i SamS beräkningar inte belastas med indirekta kostnader är, att underlag för avgiftssättning inte blir rättvisande. Verksamheten finansieras med avgifter från såväl föräldrar som de kommuner inom vilken verksamheten bedrivs.

Enligt SamS regleringsbrev är det ekonomiska målet för SamS att de disponibla intäkterna från hemkommunerna för elevs undervisning i sameskolan ska täcka större delen av kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter ska finansieras med anslagsmedel. Raman-slaget får också utnyttjas för delfinansiering av integrerad samisk förskoleklass. Däremot finns inget undantag från det ekonomiska målet⁵ om full kostnadstäckning för övrig förskole- och fritidshemsverksamhet.

Av tabell 4 i årsredovisningen framgår att antalet barn i förskole- och fritidshemsverksamheten uppgick till 101 elever under år 2002. Detta innebär att en kraftig ökning (+71 %) har skett under de senaste tre åren. Som en jämförelse kan nämnas att antalet elever i sameskola exkl. förskoleklassen under 2002 var 148.

RRV bedömer därför att det är sannolikt att en väsentlig del av kostnaderna för ledningsfrågor och andra myndighetsgemensamma kostnader numera är hänförliga till förskole- och fritidshemsverksamheten. RRV anser därför att SamS borde ha belastat förskole- och fritidshemsverksamheten med indirekta kostnader. Om så hade skett, skulle den totala kostnaden för övriga verksamhetsgrenar ha minskat med motsvarande belopp.

2.5 Indelningen i verksamhetsgrenar återspeglar inte de olika verksamheternas storlek

Regeringen har beslutat att SamS verksamheter ska indelas i de fyra verksamhetsgrenarna *Undervisning*, *Boende och service*, *Läromedel* och *Information*.

Den stora del av myndighetens verksamhet som förskole- och fritidshemsverksamheten utgör (ca 6 mnkr) återspeglas därmed inte i verksamhetsgrensindelningen. Sedan elevhemmet i Tärnaby lades ned driver SamS inte längre några elevhem. Benämningen på verksamhetsgrenen *Boende och service* förefaller därmed mindre aktuell. De direkta kostnaderna för den minsta verksamhetsgrenen, *Information*, uppgick under 2002 enbart till 7 tkr.

---

⁵ Avgiftsförordning (1992:191) 5 §.

Rekommendation

RRV rekommenderar att SamS snarast ser över den modell som används för fördelning av intäkter och kostnader per verksamhetsgren, så att förordningens krav kan tillgodoses i kommande årsredovisningar. Om det eventuellt förekommer verksamhet som inte kan hänföras till lämplig verksamhetsgren, bör intäkter och kostnader för denna tydligt bruttoredo visas i resultatredovisningen. SamS bör också i kommande årsredovisningar iaktta större noggrannhet vid beräkning av ekonomisk information i resultatredovisningen som t.ex. kostnad per elev.

RRV rekommenderar dessutom SamS att verka för att den långsiktiga självkostnaden för förskole- och fritidshemsverksamheten täcks. Detta bör beaktas i kommande förhandlingar med kommunerna.

Slutligen anser RRV att det finns skäl för SamS att inför kommande år diskutera indelningen i verksamhetsgrenar och därtill hörande lämpliga återrapporteringskrav med Utbildningsdepartementet.

3. Anslagsavräkning har medvetet skett på fel år

SamS ekonomiska situation har under de senaste åren varit ansträngd. Redan vid årsskiftet 2001/02 hade myndigheten utnyttjat i princip hela anslagskrediten. Under hösten 2002 accelererade problemen, bl.a. på grund av att SamS erhöll retroaktiva hyreskostnader på belopp som översteg de förväntade. Det ekonomiska läget diskuterades med Utbildningsdepartementet. I syfte att undvika anslagsöverskridande påbjöd myndighetens ledning stor restriktivitet med utgifter under slutet av året. Regeringen beslöt⁶ slutligen 2002-12-19 att utöka myndighetens anslagskredit med 500 tkr.

I syfte att minska anslagsbelastningen under 2002 har konsekvent samtliga utgifter där kostnaderna är hänförliga till 2003 anslagsavräknats under år 2003. Avräkning av anslag skall dock ske utgiftsmässigt⁷, vilket innebär att SamS har avräknat anslaget vid fel tidpunkt. Nettoeffekten⁸ av denna felaktiga belastning är dock liten (58 tkr). Beloppet ryms inom den outnyttjade anslagskrediten.

Rekommendation

RRV vill poängtera vikten av att SamS följer anslagsförordningen avseende tidpunkt för avräkning av anslag.

⁶ Regeringsbeslut nr 54, 2002/4528/S

⁷ Anslagsförordningen (1996:1189) 16 §, 2:a stycket

⁸ Nettoeffekten med hänsyn tagen till nyttjanderätter som ska anslagsavräknas enligt ESV:s föreskrifter till anslagsförordningens § 16.

4. Brister i den interna kontrollen

RRV har konstaterat att årsredovisningens finansiella delar innehåller flera outredda differenser. Vissa har påtalats vid tidigare granskningar, medan andra har uppkommit under 2002. Differenserna är väl kända av myndigheten, men de har enligt SamS ändå inte åtgärdats på grund av brist på personal och tid.

4.1 Flera fel vid avräkning med statsverket har skett under åren

En av dessa äldre outredda differenser rör balansposten Avräkning med statsverket. Utgående överföringsbelopp från anslaget ska i normalfallet stämma överens med den utgående balans som redovisas som Avräkning med statsverket, men det gör det inte i SamS redovisning.

Större delen (245 tkr) av differensen har uppstått före år 2001. Under 2001 tillkom ett fel (26 tkr) vilket reducerade differensen till 219 tkr. Under 2002 har ytterligare ett fel tillkommit (53 tkr), vilket innebär att differensen är 272 tkr i årsredovisningen 2002. Årets fel beror på att en periodiserad upp-
bördsintäkt av misstag har avräknats mot inkomsttitel för tidigt.

SamS bör snarast utreda dessa differenser.

4.2 Gammal outredd differens finns i beloppet Övriga skulder

Som framgår not 19 finns en gammal outredd differens (ca 200 tkr) på rubricerad balanspost. Myndigheten uppger att differensen har uppkommit redan under räkenskapsåret 1995/96 och att den har samband med den gamla differensen i balansposten Avräkning med statsverket.

RRV har sedan granskningen av delårsrapporten för 2001 kontinuerligt påtalat att SamS snarast bör utreda och åtgärda felet.

4.3 Differens avseende arbetsgivaravgifter och personalens källskatt

Det finns även differens mellan belopp som redovisas för sociala avgifter i personalredovisningssystemet (SLÖR) och redovisningssystemet (Agresso) i förhållande till vad som faktiskt har utbetalats. Detsamma gäller belopp som avser personalens källskatt.

Enligt uppgift har SamS utrett frågorna under mars 2003.

Rekommendation

RRV rekommenderar att SamS snarast utreder och åtgärdar konstaterade differenser i redovisningen. Det är nödvändigt att myndigheten inför avstämningrutiner för väsentliga poster i räkenskaperna så att denna typ av fel löpande identifieras och rättas.

SamS ansvarar för att organisation och rutiner inom myndigheten utformas på ett sådant sätt att det främjar tillförlitlig redovisning.⁹ I detta ansvar ingår att bokföringen ska stämmas av löpande och att differenser utreds och åtgärdas. Det är myndighetschefen som ytterst har ansvaret¹⁰ för att så sker.

Avdelningsdirektör Marie Örtengren har beslutat i detta ärende. Avdelningsdirektör Peter Wikteliuss har varit föredragande. Revisionschef Anders Hjerstrand har deltagit i den slutliga handläggningen.

Marie Örtengren

Peter Wikteliuss

Kopia för kännedom:

Utbildningsdepartementet

Ekonomistyrningsverket

---

⁹ Förordning (2000:606) om myndigheters bokföring (FBF) § 22.

¹⁰ Verksförordningen (1995:1322) 7 § p. 6.